

Kalkulacje rolnicze

Łubin wąskolistny siodki

Uwzględniając dużą wartość paszową nasion i zielonej masy roślin strączkowych, korzystny wpływ na środowisko glebowe, podjęto działania zmierzające do zwiększenia arealów tych gatunków. Wprowadzony został system dopłat zwiększający opłacalność tej uprawy.

Polska boryka się z deficytem białka roślinnego potrzebnego do produkcji pasz dla wszystkich grup zwierząt. Aby zaspokoić te potrzeby, konieczny jest import ponad 2 milionów ton poekstrakcyjnej śrutki sojowej, której cena na rynkach światowych systematycznie rośnie i będzie rosła. Dla poprawienia tej sytuacji stworzono pewne podstawy do wzrostu zainteresowania uprawą roślin strączkowych w Polsce.

Celem jest stworzenie warunków do zmniejszenia importu białka paszowego o około 50% w wyniku

zwiększenia wartości biologicznej i użytkowej białka roślinnego pochodzącego z rodzimych surowców.

Powierzchnia zasiewów roślin strączkowych w okresie ostatnich 25 lat ulegała dużym zmianom, największą powierzchnię (ponad 300 tys. ha) zajmowały w 1989 roku. W latach 90. powierzchnia zasiewów zmniejszyła się, ale była dość stabilna i kształtowała się w granicach 140–150 tys. ha, w tym około 100 tys. ha zajmowały pastewne i około 50 tys. jadalne na nasiona. Tak znaczący regres uprawy tych roślin wynikał z wielu czynników

zarówno biologicznych, jak i ekonomicznych, które wpłynęły na obniżenie rynkowej konkurencyjności rodzimych roślin strączkowych i jej zastępowania w produkcji pasz importowaną śrutą sojową. W latach 2010–2014 obserwuje się znaczący wzrost zainteresowania tymi gatunkami spowodowany głównie wprowadzeniem dopłat do ich uprawy. Powierzchnia uprawy roślin strączkowych w 2010 roku wynosiła ponad 190 tys. ha, a w 2014 wzrosła do 249 tys. ha.

W latach 90., ubiegłego stulecia dominującym gatunkiem był groch, uprawiany na obszarze około 50 tys. ha. Obecnie wzrasta znaczenie uprawy łubinów, głównie wąskolistnego. Wzrost zainteresowania rolników tym gatunkiem wynika ze znacznego postępu hodowlanego, dotyczącego zwiększonej wytrzymałości strąków na pęknięcie i odporności na groźną chorobę łubinów – antraknozę. W 2014 r. zasiewy łubinowe stanowiły około 38% powierzchni obsianej roślinami strączkowymi. Wprowadzenie od roku 2015 wymogu tzw. zazielenia, tj. ugorowania 5% obszaru gospodarstwa lub uprawy roślin z listy zamkniętej, spowodowało bardzo duży wzrost zainteresowania uprawą roślin strączkowych.

W roku 2015 powierzchnia uprawy roślin strączkowych na nasiona łącznie z mieszankami strączkowo-zbożowymi w Polsce wynosiła 403,9 tys. ha, z czego same mieszanki to 49,5 tys. ha.

Strączkowe pełnią ważną rolę w płodozmianie, jako rośliny fitosanitarne przerywają częste następstwo zbóż po sobie, zwiększając zawartość próchnicy, wzbogacając kompleks sorpcyjny gleby w składniki pokarmowe oraz przyczyniają się do poprawy stosunków wodno-powietrznych w glebie. Rośliny strączkowe pozostawiają w glebie, oprócz azotu substancję organiczną w postaci resztek poźniwnych, zasobną w makro- i mikroelementy. Całe rośliny przyorane w fazie kwitnienia jako zielony nawóz, mogą dostarczyć do gleby od 4,5 do 7,0 t/ha suchej masy. Wprowadzenie tych roślin do płodozmiaru pozwala na ograniczenie stosowania nawozów mineralnych, co ma wymiar zarówno

ekologiczny, jak i ekonomiczny. Łubin wąskolistny wiąże około 70 kg azotu (co odpowiada 200 kg saletry amonowej). Zasiwy roślin strączkowych pozostawiają w resztkach poźniwnych do 25 kg fosforu i 35 kg potasu w glebie dla roślin następczych. Rośliny strączkowe są doskonałym przedplonem dla zbóż, przemysłowych i okopowych. Uprawa rzepaku ozimego w pierwszym roku po strączkowych umożliwia uzyskanie wyższych plonów nasion od 7 % do 15% niż po zbożu jarym, a plon pszenżyta ozimego może być wyższy średnio o 16%. Źródła naukowe podają, że w zależności od warunków środowiska ilość wolnego azotu związana w ciągu roku przez bakterie żyjące na korzeniach strączkowych, mogą wahać się od 40 do nawet 700 kg/ha.

Ciągle małe zainteresowanie uprawą łubinów wynika głównie z niskiej opłacalności produkcji tej uprawy.

Dodatkowo zniechęcają: słaby popyt na nasiona oraz mocne uzależnienie wysokości plonowania od warunków pogodowych.

Średnia opłacalność strączkowych, mimo uzyskania wielu dodatkowych dopłat, nie zachęca rolników do ich produkcji. Rolnicy podczas przeprowadzania kalkulacji opłacalności nie biorą zazwyczaj pod uwagę wartości stanowiska po motylkowych roślinach oraz wyżki plonu rośliny następczej, czy też oszczędności z tytułu nawożenia azotowego.

Biorąc pod uwagę ceny nawozów mineralnych oraz koszt ich stosowania, przedplon roślin strączkowych stanowi swoistą wartość dodaną, którą należy wziąć pod uwagę w końcowym rachunku ekonomicznym.

Poniższa tabela zawiera kalkulację uprawy 1 ha łubinu wąskolistnego słodkiego wg cen brutto środków do produkcji.

Tabela 1. Kalkulacja uprawy 1 ha łubinu wąskolistnego przy różnych poziomach intensywności

Lp.	Poziom intensywności Wyszczególnienie	Niski 18 dt/ha	Średni 24 dt/ha	Wysoki 30 dt/ha
A	Wartość produkcji	2 923	3 439	3 955
	Nasiona łubinu wąskolistnego (86 zł/dt)	1 548	2 064	2 580
	JPO ¹	945	945	945
	ST ²	430	430	430
1	Materiał siewny	392	392	392
2	Nawozy mineralne	298	596	894
3	Środki ochrony roślin	151	151	151
4	Inne koszty	45	45	45
B	Koszty bezpośrednie (1+2+3+4)	886	1 184	1 482
C	Nadwyżka bezpośrednia (A-B)	2 037	2 255	2 473
5	Usługi ³⁾	250	250	250
6	Praca maszyn własnych	621	629	654
7	Pozostałe koszty ⁴⁾	697	707	716
D	Koszty pośrednie (5+6+7)	1 568	1 585	1 620
E	Koszty całkowite (B+D)	2 454	2 769	3 102
F	Koszt jednostkowy (zł/dt)	136,3	115,4	103,4
G	Dochód rolniczy netto (C-D)	470	671	853

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Kalkulacji Rolniczych” 2016, KPODR w Minikowie.

¹ – JPO – jednolita płatność obszarowa,

² – ST – płatność do roślin wysokobiałkowych,

³ – kombajnowanie,

⁴ – utrzymanie budynków, podatki i ubezpieczenia, pozostałe koszty.

Wykorzystano materiały: <http://bialkarnosline.iung.pl>, <http://rolniczeabc.pl/> Rola roślin strączkowych we współczesnym rolnictwie, Wybrane zagadnienia uprawy roślin strączkowych, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, 2015 r., „AGRO SERWIS”, rośliny strączkowe i motylkowe drobnonasienne, styczeń 2016 r., Kalkulacje rolnicze, Minikowo, listopad 2016 r.

Małgorzata Kutnik
Kujawsko-Pomorski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
Fot. M. Rzaśa

ZAPRASZAMY NA NASZĄ STRONĘ INTERNETOWĄ

www.kpodr.pl

Nasze doradztwo – Twoje korzyści